

Nr 361.

Av herr Ohlin m. fl., om åstadkommande av lättnad i det nuvarande genom inflationen skärpta skattetrycket å inkomst, förmögenhet och arv.

Det är en allmän och välgrundad uppfattning, att det skattetryck, som Sveriges folk haft att bära under de sista åren, är alltför hårt. I jämförelse med krigstidens av uppenbart speciella förhållanden motiverade skattetryck har för stora folkgrupper ingen väsentlig skattesänkning ägt rum — för några tvärtom en höjning — och endast för en del av dem kompenseras detta genom barnbidrag och dylika sociala förmåner. Verkningarna på längre sikt, om ett sådant skattetryck består, måste bli en nedsättning av arbetsviljan t. ex. villigheten att arbeta på övertid även i lägen, där detta ur försörjningssynpunkt framstår som synnerligen önskvärt. Likaså minskas den enskildes sparförmåga och sparvilja. Tyvärr föreligga inte siffror, som tillräckligt belysa det enskilda sparandets nedgång. Man har emellertid anledning förmoda, att det nettosparande, som äger rum utanför aktiebolag, ekonomiska föreningar och utanför försäkringsföretagen, d. v. s. sparande som direkt förvaltas av den enskilde spararen själv, utgör en långt mindre procentuell andel av nationalinkomsten än på slutet av 1930-talet. Detta är utan tvivel en synnerligen allvarlig nackdel, då sparande i kollektiva former ingalunda kan till fullo ersätta det individuella sparandet och då alla källor till sparande behövas för att detta skall totalt bli av tillräcklig omfattning.

Det synes även föreligga risker för att de höga skatterna på inkomst och förmögenhet utsätta deklaraionsmoralen för allvarliga påfrestningar. Skulle tendensen att lämna ofullständiga eller vilseledande deklaraionsuppgifter gripa omkring sig — med växande orättvisor mot dem som automatiskt taxeras för hela sin inkomst — följa därmed icke endast förluster för statskassan utan också risker för bevarande av den goda samhällsanda, som i stort sett varit rådande i vårt land.

Farhågorna för ogynnsamma verkningar på samhällsekonomi och samhällsförhållanden ha den sista tiden skärpts därigenom att skattetrycket till följd av inflationen undergått en vid fattande av 1947 års riksdagsbeslut icke avsedd skärpning. Det är inte osannolikt, att prisnivån inom kort tid kommer att ligga 15 procent eller mera över den nivå, som då var rådande. En inkomsthöjning, som endast utgör kompenstation för levnadskostnadernas stegring och alltså inte innebär någon reell inkomsthöjning, medför emellertid på grund av skatteskalornas progressivitet en väsentlig skärpning av skattetrycket.

Under sådana omständigheter framstår en sänkning av beskattningen på inkomst och förmögenhet såsom ytterst angelägen. Vid ett övervägande av samhällets möjligheter att klara sig med ett lägre skattetryck bör man betänka, att en procentuellt mycket obetydlig ökning av den samhällsekonomiska framstegstakten genom gynnsammare skatteförhållanden ganska snart leder till en betydande ökning av nationalinkomsten utöver vad den kan väntas bli med lägre sparvilja och mindre lust till särskilda onsträngningar. På så sätt tillföres också statskassan med det lägre skattetrycket steg för steg växande inkomster och medborgarna få en höjd levnadsstandard. Det är ett oriktigt statistiskt betraktelsesätt som inte vid beaktande av skattefrågorna tar hänsyn till skattesystemets långtidsverkningar på produktivet och skatteintäkter.

Dessa gynnsamma verkningar av ett sänkt skattetryck inträda emellertid till stor del först så småningom i större utsträckning, även om det ingalunda är uteslutet att både sparvilja och arbetsvilja kunna snabbt påverkas, om medborgarna få en känsla av en mer förstående inställning från det allmännas sida i skattehänseende. Efter den utveckling, som ägt rum de senaste månaderna, äro möjligheterna till skattesänkning begränsade och någon *omedelbar*, mera allmän och väsentlig skattereduktion anse vi oss i rådande läge ej böra påkalla. Dels ha försvarsutgifterna undergått en högst väsentlig stegring, och det är för närvarande inte möjligt att överblicka hur snart en väsentlig reduktion kan bli möjlig. Dels framträda för närvarande starka prisstegringstendenser, vilka det är angeläget att hejda. Det blir under budgetåret 1951/52, som den svenska samhällsökonomien härvidlag sättes på ett hårt prov. Det blir under denna tid som samhällsledningen har att lösa problemet att åstadkomma stabilitet i penningvärdet efter nu pågående s. k. engångsinflation. Att denna prisstegring hejdas och förbytes i relativ stabilitet är så betydelsefullt för alla sidor av samhällsökonomien — även för arbetsviljan och sparviljan — att hänsyn härtill i viss mån får dominera den ekonomiska politiken. Ett budgetöverskott av ej alltför ringa dimensioner utgör utan tvivel ett medel att i ett sådant läge minska efterfrågan och bryta de inflationistiska krafterna. Vi vilja därför inte motsätta oss att under nästkommande budgetår finanspolitiken eftersträvar ett sådant budgetöverskott. Emellertid betona vi, att detta sker med hänsyn till rådande speciella förhållanden av ovan antytt slag. Vi avböja bestämt att acceptera tanken, att det allmänna under tider av full sysselsättning normalt skulle eftersträva ett väsentligt budgetöverskott, vilket i så fall skulle få karaktären av permanent offentligt tvångssparande skattevägen till ersättning för det enskilda sparande, som de hårda skatterna försvåra eller omöjliggöra. I stället bör det allmänna syfta till att bl. a. genom måttliga skatter uppmuntra det enskilda sparandet.

En förutsättning för att ett budgetöverskott skall anses tillrädligt under nästkommande budgetår som medel mot prisstegring är att det ingår som

ett led i en väl samordnad och energisk ekonomisk politik mot inflationen. De andra medel, som ifrågakomma, torde alltid utgöra huvudsaken och budgetöverskottet är endast ett supplementärt medel.

Från den utgångspunkt vi acceptera, är det uppenbart att så snart prisutvecklingen kommit under kontroll föreligger inte längre samma anledning till ett budgetöverskott som nu och en skattesänkning bör då omedelbart genomföras. I samma mån som försvarsutgifterna kunna reduceras ökas naturligtvis förutsättningarna härför. Man synes böra räkna med möjligheten att i förstnämnda avseende läget kan ha ljusnat redan till ett kommande budgetår. Det är heller inte uteslutet att innan många år förgått en sådan avspänning i världen kan ha inträtt, att försvarsutgifterna kunna sänkas. Utsikterna härtill framstå emellertid i dag som mycket ovissa.

Med hänsyn till det ovan anförda förorda vi, att 1949 års skatteutredning utan dröjsmål utarbetar förslag till ett skattesystem, som ger ett väsentligt lägre skattetryck på inkomst och förmögenhet än det nuvarande genom inflationen förhöjda skattetrycket, varvid bl. a. frågan om en anpassning av de skattefria avdragens nominella belopp efter det ändrade penningvärdet upptages till prövning. Vi vilja framför allt undvika att rådande läge leder till uppskov med eller minskat intresse för arbetet med utarbetandet av ett sådant skattesystem. I den mån under en tid framåt högre skatter än dessa anses böra uttagas med hänsyn särskilt till de höga försvarsutgifterna, måste denna beskattning anses ha karaktären av en tillfällig värnskatt, som ligger utanför den ordinarie beskattningen. Vi förstå, att skattebetalarna känna sig skeptiska till tanken att därigenom någon garanti skulle kunna skapas för en framtida skattesänkning. Ett formellt system kan aldrig ge någon sådan garanti, om inte riksdagens majoritet besjålas av en vilja att åstadkomma en återgång till normalt skattetryck. Men under vissa omständigheter kan det säkert visa sig vara av betydelse, om riksdagen vid ett tillfälle klart markerat sin uppfattning om att ett sänkt skattetryck bör eftersträvas och om med anledning därav ett på denna uppfattning vilande system utarbetats och färdigställts.

Vi föreslå därför, att riksdagen som sin mening uttalar, att arbetet på en revision av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen bör bedrivas skyndsamt i syfte att åstadkomma ett system, som ger ett väsentligt lägre skattetryck än det nuvarande och att i den mån av hänsyn till försvarsutgifterna en beskattning därutöver för närvarande är nödvändig denna ges karaktären av en tillfällig värnskatt.

Även arvsbeskattningen har genom kombinationen av arvslotts- och kvarlåtenskapsskatt och genom den ytterligare skärpning därav som penningvärdeförsämringen medfört blivit så hård, att det måste anses i längden få ogynnsamma verkningar på den ekonomiska utvecklingen. I överensstämmelse med den ståndpunkt, som hävdats i reservation av hr Elon Anders-

son m. fl. till bevillningsutskottets utlåtande nr 18, år 1949, anse vi, att en omläggning och reduktion av arvsbeskattningen bör utan dröjsmål förberedas och att alltså 1949 års skatteutredning bör erhålla direktiv att dess arbete skall ha denna inriktning.

Då 1949 års skatteutredning redan lärer i huvudsak ha avslutat arbetet med ett förslag till revision av sambeskattningen, sakna vi anledning att, innan detta förslag framlagts till offentlig debatt, beröra detta spörsmål. Vi utgå ifrån att det erhåller sin lösning utan onödigt dröjsmål.

Med hänvisning till det ovan anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville åt 1949 års skatteutredning uppdraga att vid revisionen av den statliga beskattningen å inkomst, förmögenhet och arv snarast möjligt utarbета ett system, som innebär ett väsentligt lägre skattetryck än de genom inflationen skärpta skatteskalorna medföra.

Stockholm den 26 januari 1951.

Bertil Ohlin.

Wald. Svensson.

O. Malmberg,
Skövde.

Bertil v. Friesen.

Manne Ståhl.

Sven Wedén.

Ragnhild Sandström.

Nr 362.

Av herr **Dickson m. fl.**, om restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 277.)

Stockholm den 26 januari 1951.

James I. A. Dickson.

C. Oscar Nolin.

Märta Boman.